

NOV. 2018

Schorsen en verwijderen van leerlingen

Algemeen

Een kind schorsen en/of verwijderen van school is vaak de eindfase van een proces. Het proces ervoor is zeer belangrijk. Veel valt of staat met klassenmanagement, competenties van leraren, mogelijkheden binnen het onderwijs en afspraken over gedragingen. Omdat het proces richting schorsen/verwijderen duidelijk moet zijn voor iedereen, is het noodzakelijk dat scholen gedragsregels voor leerlingen en hun ouders opstellen en in de schoolgids plaatsen. Scholen helder moeten communiceren over schorsen en verwijderen. Kindcentra doen er ook goed aan te omschrijven wat de pedagogische acties zijn na een time out of een schorsing. Voor alle duidelijkheid stellen we bij ATO-Scholenkring vast wat in iedere school/kindcentrum gids staat:

In de schoolgids van iedere school/kindcentrum staat:

1. Een tekst over het schorsen en verwijderen van een leerling. In die tekst wordt verwezen naar dit protocol op de website van het kindcentrum en van ATO-Scholenkring. Dit protocol is goedgekeurd door de GMR.
2. Een beschrijving wat de gedragsregels zijn voor medewerkers, ouders en kinderen en hoe de school omgaat met onwenselijk gedrag. Dit is het stadium wat duidelijk omschreven moet zijn voordat er sprake kan zijn van disciplinaire maatregelen zoals schorsen en verwijderen. De gedragsregels van school moeten duidelijk zijn voor iedereen die met school te maken heeft. Het is een schooleigen document en moet vastgesteld worden door de MR.
3. Een passage over fysiek ingrijpen. In elke groep kan een situatie ontstaan waarin een medewerker het noodzakelijk acht fysiek in te grijpen. Het gaat dan om situaties waarbij het gedrag van een leerling een ernstig gevaar vormt voor de gezondheid of veiligheid van zichzelf of voor anderen, en alleen door onmiddellijk ingrijpen kan worden voorkomen. Alleen in deze situaties kan fysiek ingrijpen in sommige gevallen gerechtvaardigd worden." Niet ingrijpen is erger dan wel ingrijpen" (zie ook bijlage 1 'Relevante wettelijke kaders').

Protocol schorsing en verwijdering van leerlingen

Wij hebben de pedagogische opdracht om voor alle kinderen een veilige situatie te waarborgen. Helaas worden we soms geconfronteerd met (ernstig) ongewenst gedrag van een leerling en/ of verzorgers waarbij mogelijk psychisch en/of lichamelijk letsel aan anderen wordt toegebracht en waarbij andere kinderen niet meer in een veilige situatie kunnen verkeren. De gedragsregels over hoe we als ATO-Scholenkring vinden dat we met elkaar om moeten gaan, staan in de schoolgids van iedere school. Leerlingen kunnen geschorst worden (maximaal een week) of verwijderd worden. Meestal gebeurt zoiets alleen als er sprake is van ernstig wangedrag. De beslissing over schorsen en verwijdering van een leerling wordt genomen door het schoolbestuur. Afhankelijk van de ernst en de frequentie van het ongewenste gedrag kennen we drie maatregelen, waarvan de time out geen wettelijke maatregel, maar een ordemaatregel is.

1. Time out

Een ernstig incident kan leiden tot een time out met onmiddellijke ingang. De time out is geen officieel instrument, maar kan nodig zijn bij onveilige situaties of bij het herstellen van de rust binnen de school. Het is principieel geen strafmaatregel, maar een ordemaatregel in het belang van het kind en de school. In geval van een time out wordt de leerling van school opgehaald. De ouders of verzorgers van het kind worden onmiddellijk van het incident en de time out op de hoogte gebracht en als zij niet in staat zijn het kind op te halen dan wordt in overleg met ouders een andere time out plaats gezocht. Een time out is een acute maatregel na een incident en is dus geen schorsing. Wie het besluit voor een time out neemt, hangt van de situatie af. In elk geval is de directeur van de school op de hoogte van de time out.

2. Schorsing (Wet op het primair onderwijs, artikel 40c lid 2)

Bij een schorsing als strafmaatregel is er sprake van een ernstig vergrijp en vaak zijn er andere incidenten

aan vooraf gegaan. Als de schorsing een opmaat is tot verwijdering, dan is het noodzakelijk dat ouders er in het schorsingsbesluit op worden gewezen dat bij een volgende gebeurtenis overwogen wordt om het bestuur te vragen de leerling van de school te verwijderen. Een leerling kan voor maximaal één week worden geschorst. De duur van de schorsing moet in verhouding staan tot het vergrijp.

Alvorens tot schorsing over te gaan, overlegt de schoolleiding eerst met het College van Bestuur. Ook worden ouders gehoord over het schorsingsbesluit. Bij meer dan één dag schorsing moet ook de inspectie en de leerplichtambtenaar ingelicht worden. Het besluit wordt schriftelijk vastgelegd, met daarbij vermelding van de redenen/noodzaak. Het besluit wordt mondeling aan de ouder meegedeeld; zij krijgen tevens een kopie van het op schrift gestelde besluit. De reden van schorsing, de ingangsdatum en de duur van de schorsing moeten in dit besluit opgenomen worden.

De geschorste dag(en) wordt (worden) gebruikt om een gesprek te voeren met de ouders en eventueel met de leerling om deze ernstige waarschuwing te onderstrepen en afspraken te maken over het vervolgtraject. Hierin kan ook de mogelijkheid tot verwijdering worden besproken als vervolgstap. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt, dat ondertekend wordt door school en ouders.

Gedurende de schorsing wordt de leerling de toegang tot de school ontzegd, maar de onderwijkskundige relatie met het kind moet intact blijven. Voor zover mogelijk worden er maatregelen getroffen waardoor de voortgang van het leerproces van de leerling gewaarborgd kan worden. Het kind mag door de schorsing geen onderwijsachterstand oplopen. Schorsing mag niet betekenen dat het doen van toetsen (denk aan de entree- of eindtoets) wordt belemmerd. Dit vraagt passende maatregelen, bijvoorbeeld het wel tot de school toelaten voor het doen van deze toets. Daarnaast kan het beschikbaar stellen van (thuis)studiemateriaal tot de mogelijkheden behoren.

De schorsing bedraagt maximaal één week. Wezenlijk is dat de schorsing aan een maximumtermijn gebonden is; zij mag geen verkapte verwijdering worden. De termijn is zo gekozen dat in het ernstigste geval de school voldoende tijd tot beschikking heeft om een eventuele verwijderingsbeslissing op zorgvuldige wijze voor te bereiden.

De directeur draagt er zorg voor dat het besluit schriftelijk wordt kenbaar gemaakt aan de betrokken ouders en dat de schorsing is gebaseerd op deugdelijke afweging van belangen. De desbetreffende brief wordt namens het College van Bestuur ondertekend door de directeur. De betrokken ouders worden door de directeur uitgenodigd voor een gesprek betreffende de maatregel. Hierbij dienen nadrukkelijk oplossingsmogelijkheden te worden verkend, waarbij de mogelijkheden en de onmogelijkheden van de leerling op school aan de orde komen. Van de schorsing en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen. Het verslag wordt ter kennisgeving verstuurd aan het College van Bestuur, de leerplichtambtenaar van de woongemeente van de leerling en de inspecteur van het onderwijs.

Ouders kunnen bezwaar maken bij het College van Bestuur. Het College van Bestuur beslist uiterlijk binnen veertien dagen op het bezwaar. Tijdens de schorsing zijn ouders zelf verantwoordelijk voor de opvang van hun kind.

3. Verwijdering (Wet op het primair onderwijs, artikel 40 lid 11)

Verwijdering kan voor de leerling verstrekende gevolgen hebben. De leerling verlaat een vertrouwde omgeving, er is een breuk in zijn ontwikkelingsproces en er bestaat het risico van een terugslag in zijn verdere ontwikkeling. Dit geldt zeker bij verwijdering wegens wangedrag. Het is daarom van groot belang dat het verwijderingsbesluit aangeeft hoe het College van Bestuur een afweging heeft gemaakt tussen het belang van de school bij verwijdering en het belang van de leerling op de school te blijven. Die belangen kunnen per geval verschillen.

Verwijderingsgronden

Leerlingen kunnen bijvoorbeeld om de volgende redenen van de school worden verwijderd:

- De school kan niet aan de zorgbehoefte van de leerling voldoen; de verwijdering is onderwijskundig en organisatorisch ingegeven.
- Ernstig of herhaaldelijk wangedrag door de leerling en /of de ouders: de verwijdering is een sanctie.

In dit protocol gaat het alleen om verwijdering op grond van ernstig of herhaaldelijk wangedrag door de leerling en/of de ouders. Van wangedrag kan in uiteenlopende situaties sprake zijn: bijvoorbeeld (herhaaldelijk) schoolverzuim, overtreding van de schoolregels, agressief gedrag, bedreiging, vandalisme, weglopen, seksuele intimidatie, e.d. Ook grensoverschrijdend gedrag van ouders zoals (herhaalde) intimidatie van leerkrachten, andere ouders of leerlingen, kan een reden zijn de leerling te verwijderen.

Om tot verwijdering over te gaan, moet het wangedrag in ieder geval ernstig zijn. De gedragsregels over hoe de school met wangedrag omgaat en wanneer de grens bereikt is, moeten duidelijk zijn voor ouders en leerlingen (zie de schoolgids van de school). Voordat tot verwijdering wordt overgegaan, is er al het een en ander gepasseerd en zijn er pogingen ondernomen om binnen de school en in overleg met de ouders de leerprestaties of het gedrag van de leerling te veranderen en te verbeteren. Ook moet ouders duidelijk zijn gemaakt dat bij de eerstvolgende herhaling van het grensoverschrijdend gedrag tot verwijdering wordt overgegaan.

Bij zeer ernstige incidenten dient een school onmiddellijk overgaan tot verwijdering. De school houdt een dossier bij. Hierin staat vermeld welke maatregelen er genomen zijn, welke gesprekken er met de ouders zijn gevoerd, en andere (belangrijke) gegevens over deze belangrijke problematiek. Van de gesprekken met de ouders worden verslagen in het dossier opgenomen. De verslagen zijn door de betrokkenen voor kennisname ondertekend. Als tot verwijdering is besloten gaat de schoolleider op zoek naar een andere school. Daarbij geldt dat niet alleen gekeken moet worden bij de scholen van de eigen denominatie, maar ook bij andere scholen. Ook moet men kijken buiten het eigen 'Samenwerkingsverband WSNS'. Met de invoering van Passend onderwijs mag de leerling niet van school verwijderd worden voordat het bestuur een school heeft gevonden die de leerling bereid is toe te laten.

Voorgescreven is dat er eerst wordt besloten tot een voornemen tot verwijdering en dat daarna een besluit tot verwijdering wordt genomen. De ouders worden schriftelijk uitgenodigd voor een gesprek waarin wordt gesproken over het voornemen. In dit voornemen wordt onderbouwd waarom het belang van school zwaarder weegt dan het belang van het kind. Tijdens dit gesprek wordt ook de verdere procedure beschreven. Het gesprek dient om van de ouders te vernemen wat zij van de voorgenomen verwijdering vinden. Ouders hebben inzage in het opgemaakte onderwijskundig rapport.

Ouders kunnen binnen zes weken na de beslissing van het College van Bestuur een bezwaarschrift indienen bij het College van Bestuur. Ouders moeten na het indienen van het bezwaarschrift de gelegenheid hebben om gehoord te worden. Zij beslissen zelf of zij hier wel of geen gebruik van willen maken. Na ontvangst van het bezwaarschrift (en eventueel het horen van de ouders) wordt binnen vier weken een definitieve beslissing genomen door het College van Bestuur. Ouders hebben de gelegenheid om binnen zes weken na deze beslissing in beroep te gaan bij de rechter. Ouders kunnen er ook voor kiezen om een geschil aanhangig te maken bij de Geschillencommissie Passend Onderwijs. De termijn voor het indienen van het verzoekschrift is zes weken. Dit betekent dat ouders het schriftelijk verzoek binnen zes weken na de bekendmaking van het verwijderingsbesluit moeten indienen bij de commissie. De Geschillencommissie brengt op verzoek van de ouders binnen tien weken een advies uit aan het bevoegd gezag, rekening houdend met het schoolondersteuningsprofiel en het ondersteuningsplan. Het gaat hier om een niet-bindend advies waartegen geen bezwaar of beroep kan worden ingesteld.

Indien een geschil aanhangig is gemaakt bij de commissie en de ouders bezwaar hebben gemaakt tegen de beslissing over de verwijdering, neemt het bevoegd gezag de beslissing op bezwaar niet dan nadat de commissie uitspraak heeft gedaan. De termijn voor het nemen van de beslissing op bezwaar wordt dan opgeschort met ingang van de dag waarop het geschil aanhangig is gemaakt bij de commissie, tot de dag waarop de commissie het advies heeft uitgebracht.

Voordat de ouders naar de Geschillencommissie gaan, kunnen zij als tussenstap de Onderwijsconsulenten inschakelen. Onderwijsconsulenten kunnen bemiddelen in de fase waarin nog geen geschil aanhangig is bij de commissie. Ouders kunnen ook een oordeel aanvragen bij het College voor de Rechten van de Mens (zie katern VOSABB onder 4.2.5.) Bij verwijdering van een leerling dient de leerling de school te blijven bezoeken totdat de leerling terecht kan op een andere school. Leerlingen mogen niet geschorst worden in afwachting van verwijdering.

Bijlage 1. Relevante wettelijke kaders over fysiek ingrijpen

Werknemer mag beetpakken en in bedwang houden als daarvoor een **deugdelijk protocol** bestaat en hij/zij daar in overeenstemming naar handelt. De medewerker blijft altijd op persoonlijke titel aanspreekbaar, ongeacht of de school beleid erop voert of niet.

Het moet **proportioneel** zijn. Er mag dus geen onnodig geweld gebruikt worden, maar slechts die mate die nodig is om de situatie te herstellen.

Het moet **subsidiar** zijn. Fysiek ingrijpen mag alleen als er geen alternatieven meer zijn. Alternatieven genieten altijd de voorkeur

- Scholen moeten erop toezien dat leerlingen zichzelf of anderen geen schade toebrengen, vanwege de zorgplicht van scholen voor leerlingen. Dit vloeit voort uit onder andere de Arbowet, cao's en het Burgerlijk Wetboek. Wanneer de school te kort schiet, is de school ook aansprakelijk te stellen. Niet ingrijpen kan dan ook verwijtbaar zijn.
- Artikel 11 van de Grondwet, het recht op lichamelijke integriteit: "Iedereen heeft behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."
- Iemand opsluiten (bijvoorbeeld apart zetten in een klaslokaal dat op slot gaat) is strafbaar onder artikel 282 van het Wetboek van Strafrecht: je mag iemand niet van zijn vrijheid beroven.
- Artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht ofwel de strafuitsluitingsgrond noodweer: "Niet strafbaar is hij die een feit begaat, geboden door noodzakelijke verdediging van eigen of anders lijf, eerbaarheid of goed tegen ogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding."

Geraadpleegde documenten en instanties:

- AVS
- Inspectie van Onderwijs: Wet op primair onderwijs
- Wetboek van strafrecht
- VOS ABB
- School en Veiligheid
- Signum
- Diverse schoolgidsen ATO-scholen